

این مجوزها رشد نکرده است. یعنی تعهدات آینده بسیار بیشتر از تولید واقعی است. اگر در ۵ تا ۱۰ سال آینده توسعه در بالادست انجام نشود، بسیاری از کارخانه‌ها با کمبود خوراک مواجه می‌شوند؛ طبق بررسی‌ها، حدود ۵۰ درصد عدم تحقق ظرفیت تولید مجتمع‌ها به دلیل کمبود خوراک است. این عدد بسیار بزرگی است. از سوی دیگر، پروژه‌های توسعه‌ای نیز با کمبود منابع مالی مواجه‌اند. تحریم‌ها اجازه فاینانس خارجی نمی‌دهد و منابع داخلی نیز محدود شده است. برخی پروژه‌ها سال‌هاست معطل یک مصوبه یا یک امضای بین‌دستگاهی مانده‌اند.

■ راه حل چیست؟

همه دستگاه‌ها از وزارت نفت، صمت، اقتصاد، گمرک، بانک مرکزی و سازمان مالیاتی درگیر زنجیره ارزش پتروشیمی هستند، اما هماهنگی میان این نهادها بسیار ضعیف است. ما نیاز به یک «میز مشترک صنعت و دولت» داریم که به صورت منظم مشکلات را بررسی کند. بسیاری از مشکلات صرفاً سوء تفاهم یا ناهماهنگی سیستمی‌اند. با گفت‌وگوی مستقیم و حضور انجمن‌های تخصصی صنعت، این موارد در چند نشست قابل حل است.

زنجیره ارزش پتروشیمی بدون قوانین حمایتی و تسهیل‌گر، «زنجیره بدون حامی» است؛ در این شرایط، توسعه صنایع پایین‌دستی متوقف می‌شود و کشور در خام‌فروشی باقی می‌ماند. اگر زنجیره ارزش تکمیل شود، ارزش محصولات به صورت جهشی افزایش پیدا می‌کند و منافع آن نصیب مردم، دولت و اقتصاد ملی می‌شود.

آینده روشن و پایدار در صنعت پتروشیمی مستلزم اجرای مجموعه‌ای از اقدام‌های اساسی و هماهنگ است. معافیت‌های مناطق ویژه اقتصادی باید احیا و تقویت شوند تا انگیزه‌های سرمایه‌گذاری و توسعه صنعتی افزایش یابد و قیمت‌گذاری خوراک پتروشیمی به صورت منطقی، شفاف و رقابتی صورت گیرد تا تولیدکنندگان داخلی توان رقابت در بازارهای داخلی و بین‌المللی را داشته باشند. همچنین اجرای تهاثر مالیاتی می‌تواند فشارهای مالی شرکت‌ها را کاهش داده و جریان نقدینگی آنها را بهبود بخشد.

در سطح بین‌المللی، تحریم‌ها باید با راهکارهای حقوقی، دیپلماتیک و اقتصادی مدیریت شوند تا ریسک‌های تجاری کاهش یابد و دسترسی به بازارهای خارجی تضمین شود. افزون بر این، فعال‌سازی کمیته مشترک صنعت - دولت می‌تواند هماهنگی سیاست‌ها و رفع موانع عملیاتی را تسهیل کند و زمینه توسعه برنامه‌ریزی‌های بلندمدت در صنعت پتروشیمی را فراهم سازد.

اما مهم‌ترین عامل موفقیت، وجود مدیران شایسته، متخصص و راهبردی در رأس شرکت‌هاست. تصمیم‌گیری‌های درست و هدایت حرفه‌ای سازمان، موتور اصلی رشد و توسعه پایدار به شمار می‌آید. در غیر این صورت، نه تنها سرمایه‌گذاری‌های جدید متوقف، بلکه سرمایه‌های موجود نیز به کشورهای همسایه منتقل می‌شود و ظرفیت‌های بالقوه صنعت به هدر خواهد رفت. ▶

برخی افراد مواد اولیه را در بورس کالا با ارز نیمایی، مثلاً ۷۰ هزار تومان می‌خرند و همان را به ترکیه یا افغانستان با دلار آزاد می‌فروشند. این سودهای کلان، نظم بازار را به هم می‌زند. نتیجه‌اش این است که تولیدکنندگانی که واقعاً نیاز به مواد اولیه دارند، در رقابت کم می‌آورند و کالا به جای اینکه صرف تولید داخلی و ایجاد ارزش افزوده شود، از کشور خارج می‌شود. از سوی دیگر، همین اختلاف نرخ ارز سبب فشار بر شرکت‌های تولیدکننده بزرگ می‌شود. شرکت پتروشیمی که باید ۵ هزار تن محصول برای بازار داخل عرضه کند، مجبور می‌شود ۱۰ هزار تن عرضه کند تا کمبود ایجاد نشود؛ یعنی بخشی از صادراتش کاملاً از بین می‌رود و این یعنی کاهش ارزآوری.

■ صنعت پتروشیمی در بخش نظام مالیاتی با چه چالش‌هایی روبه‌رو است؟

یکی از عجیب‌ترین مشکلات شرکت‌های پتروشیمی در سال گذشته، عدم اجرای صحیح مالیات بر ارزش افزوده بود. شرکت‌ها از یک سو، طلب مالیاتی داشتند و از سوی دیگر بدهی. طبیعی بود که این موارد باید تهاثر شود. اما سازمان مالیاتی زیر بار نمی‌رفت. شرکت باید بدهی مالیاتی‌اش را فوراً پرداخت می‌کرد، اما برای طلبش باید ماه‌ها دوندگی می‌کرد. حتی در مواردی که شرکت بحق زبان دیده بود، حساب‌های بانکی مسدود شد؛ آن هم در شرایطی که مواد اولیه و سرمایه در گردش برای تولید اهمیت حیاتی دارد. برای اصلاح این روند، باید اصل تطابق مالیاتی پذیرفته شود؛ طلب و بدهی باید هم‌زمان و در یک سیستم شفاف تسویه شود.

■ نقش و جایگاه مدیریت در توسعه پایدار صنعت پتروشیمی را چگونه می‌دانید؟

انتصاب مدیران غیرتخصصی یکی از مهم‌ترین آسیب‌های صنعت پتروشیمی است. در بخش خصوصی این مشکل کمتر دیده می‌شود، زیرا سرمایه‌گذار پول خودش را وسط گذاشته و به دنبال بهترین مدیر می‌گردد. اما در شرکت‌های دولتی یا خصولتی، برخی فشارها سبب می‌شود مدیرانی منصوب شوند که نه تجربه کافی دارند و نه شناخت عمیقی از صنعت. این موضوع سبب زمین خوردن بسیاری از پروژه‌ها و شرکت‌ها شده است؛ اگر بخواهیم صنعت موفق‌تری داشته باشیم، باید مدیران کارآمد، متخصص و قابل‌سنجش منصوب شوند.

■ صنعت پتروشیمی در آینده با چه چالش‌ها و موانعی مواجه خواهد بود و این چالش‌ها چگونه بر مسیر توسعه پایدار این صنعت تأثیرگذار است؟

اگر همین روند ادامه پیدا کند، بزرگ‌ترین خطر پیش‌روی صنعت، بحران خوراک است. امروز مجوزهای زیادی برای ساخت پتروشیمی و پالایشگاه صادر شده، اما ظرفیت تولید گاز و نفت کشور متناسب با

پتروشیمی
لرندگان

